

Ugeskrift

for

Korske Landmænd,

udgivet af J. Schrøder.

N° 37.

Lørdagen den 15de September 1860.

4de Marg.

Indhold.

Om Bensygen. — Ribsbuxten. — Aarsagen til at Overhuden paa forskellige Plantebele, især Frugter, revner. — Litteratur. — Salg af Kvæg i England. — Inden- og udenlandske Efterretninger. — Meteorologiske Dagtagelser.

Om Bensygen.

(Korrespondente fra Lindsås den 13de Aug.)

Her i Præstegjeldet, især i Sandnæs Sogn, kan man sige at den nævnte Sygdom er stasjonær paa endel Gaarde. Bjergformationen er her Granit og Gneis, og kun paa enkelte Steder findes ganske ubetydeligt af yngre Formationer. Saaledes findes her kun paa faa Steder i hele Præstegjeldet. Jordsmonnet er derfor hovedsagelig Myr og en tynd Skorpe af forvitret Bjerg. Som bemærket er det især i Sandnæs Sogn Sygdommen hersker og her har man vidtloftige Fjeldbeter, der for en stor Del bestaa af Myrhytter eller vaadblødt Marl i de større eller mindre Jordbetinginger i Fjeldmassen.

Grunden til Sygdommen maa utvivlsomt søges i Mangelen paa Kalk i Jordbunden, thi hvor der ikke findes noget af den, kan der naturligvis heller ikke vore Planter, som indeholder den for Kreaturerne nødvendige fosforsure og kulsure Kalk. Det er ogsaa en Mærkelighed, at Sygdommen ytrer sig mindre i den første Del af Sommeren end i den sidste, hvilket, tyktes mig, tyder hen paa, at i Forsommeren, medens alle Planter vore, kan Kreaturerne søge de Bærter, som ere tjenlige for dem, medens de længere hen maa tage hvad der falder, naar de tjenlige Planter for største Deelen er fortørte. En anden Mærkelighed er, at paa en Gaard i Sandnæs Sogn, der har Havnegang i tvende Fjelde, bliver Kreaturerne syge, naar de i længere Tid beter i det ene Fjeld, medens dette ikke er Tilfældet i det andet.

Et af Sygdommen lidende Kreatur kaldes her at være „storbrodden“ (stor udtales med fort aabent o, altsaa omtrent som aa), da den hovedsagelig tilskrives et Slags Græs, som almindelig vorer her paa vaade, sure Myrer, og som benævnes Storgræs. Om det er det samme Slags som paa andre Steder benævnes Star-græs, skal være ulagt, men jeg tror det ikke, da

dette jo er et Slags Siv. Sygdommen ytrer sig her med, at Koen bliver mager, ser ussel ud, taber Melken, og angribes den i højere Grad, bliver den stiv i Lemmerne, og Venene bliver stjøre.

Fra umindelige Tider har her været brugt Ben som Præservativ mod og som Lægemiddel for Sygdommen, og det er især Fiskeben, som benyttes. Som bekendt afhugges Rundfiske (Stoffiske) Sporen (Spolen) og Drubenene (Brystfinerne), for den stives i Stibene. Af første Slags opkjøbes der herfra i Bergen Alt, hvad der kan faaes, og der betales indtil 2 Ort pr. Bog, hvilket jo er Bevis paa hvor søgt denne er, da det jo er en usforholdsmæssig Pris for en Vare af saa liden Værdi. Aligemaade benyttes Rygben og Kranter af større Fisk, som kjøbes af Fiskerne ude ved Havet. Disse anses bedre end Sporerne, hvilket de ogsaa utvivlsomt er. I den senere Tid har Entelte begyndt at benytte almindelige Dyreben, baade de store og smaa, og fundet sig særdeles vel tjent dermed. Dette er da ogsaa utvivlsomt det billigste Slags Ben, da de jo ikke betales med mere end 24 ø pr. Bog. Venene knuses noget, men de behøve ikke at være saa smaa, da Koen knuser dem selv. Imidlertid paasees, at de haardere ikke have skarpe Spidser. Hvergang nu Koen melkes gives de lidt Ben, helst i Blanding med lidt Salt, og det er virkelig mærkeligt at se, med hvilken Begjærighed de søger og modtager Venene, hvorfor de ogsaa kommer løbende langvejsfra saasnart Budeien kalder paa dem.

At det er en naturlig Trang, som er Aarsag til denne Begjærighed efter Ben, er klart deraf, at i den første Del af Sommeren behøver man i Sandnæs Sogn paa de Gaarde, hvor Ben benyttes, lidt deraf, medens Begjærigheden derefter vorer hos Kreaturerne efterhaanden utover Sommeren. Ifjor havde jeg en Ko i Havnegang paa en Gaard i Sandnæs Sogn, og da var den meget begjærlig efter Ben, og jeg brugte til den henved 2 Skjæpper af de ovennævnte Fiske-spore, men alligevel sagde Folkene, som den var hos, at det var for lidt, ja at de troede at kunne have stoffet et halvt Bismerpund Smør mere af den end jeg fik, dersom der havde været tilstrækkeligt med Ben til den. Jaar har jeg den samme Ko hjemme, og til denne Tid har den ikke villet smage Ben, naar den har

været budt. Jeg skylder imidlertid at oplyse, at mine Rjør faar — som her sædvanlig er Skif — hyergang de melfes nogle saltede Smaasild eller lidt saltet Sildebærte. Deri indeholdes ialfald lidt Ben, som kanste tilfredsstiller Trangen. Inde i Sandnæs Sogn er imidlertid ikke Smaasild i tilstrækkelig Mængde.

Paa enhver Gaard falder der jo Ben i større eller mindre Mængde. Opsamles disse og knuses grovt, kan man af og til byde sine Kreaturer dem, og faar de deraf naar og saalænge de vil have, da tror jeg man ikke skal have meget at frygte for Bensusgen. Benene behøve ikke at være knuste mere end at de er af Længde og Tykkelse som en Krakmandel med Skallen paa. Har man ikke selv Ben, er der jo grovknuste Ven at erholde tilfjeds i alle Byer.

Marfagen til at disse Rinter kommer faa sent er at jeg har ventet at se offentliggjort fra andre Hænder denne simple Brug af Ben som Middel mod Bensusgen. Da jeg imidlertid til denne Tid ikke har set Noget derom, har jeg troet ikke at burde undlade at fremkomme med dem.

Ribsbuffen, Ribes rubrum.

Efter en Beretning skal denne Busk oprindeligt høre hjemme paa Den Zante, hvorfra Rjømænd skulle have bragt den til England i det 17de Aarhundrede; senere har den derfra udbredt sig over hele Kontinentet og findes nu vildtvorende til 70° n. Br., medens Solbærbuffen er fundet i Lapland ved 67½° n. Br.

Den hører til Uundværlighederne i en større Have, da Husmoderen har faa nødvendig Brug for dens Frugter til Rødgrød, Syltetoi af forskjellige Slags o. s. v.; vi finde derfor ogsaa gjerne Exemplarer af de forskjellige Sorter i de fleste Haver, men just ikke altid i god Kulturtilstand; de maa altså ofte ganske skjotte sig selv.

I svær Lerjord og løs Sandjord trives den lige daarligt; bedst udvikler den sig i hvad vi kalde en god Høvejord, eller saadan en Blanding af Muld og Ler, hvori den første har Overhaand; en fri og luftig Veltgenhed, hvor Buffene ikke steges af Solen, er ogsaa en Fordring, den gjør. At plante Buffene tættere end 6 Fod er ikke anbefalelig Praxis.

Beskjæringen kan ikke forvolde nogen Havedyrker synderlig Uleilighed, thi det er kun en ringe den behøver, og den er let at finde ud af, idå denne Busk beskjæres ganske som Stikkelsbærbuffen med den Forskjel, at dens aarsgamle Skud ikke stufes, uden naar det er nødvendigt for at tilveiebringe en vis bestemt Form; forøvrigt indskrænker man sig til at borttage udgaaede Grene samt altså tæt siddende, overflødig eller svagt ungt Træ tæt ved dets Udspring. Sommerbeskjæring er ikke nødvendig for den.

Så os tiltrækker man som oftest denne

Plante som en Busk, der er hul i Midten; paa nogle Steder benyttes den ogsaa til Espalier, sjelden ser man den derimod som Pyramide og aldrig i Skjermform eller som Kuntelpyramide.

Den forsinævnte Form er vistnok den naturlige for denne Frugtbusk, og den kan let tilveiebringes ved Beskjæring; selv ældre forvorne Exemplarer kunne omformes dertil, men unge kraftige blive dog de bedste naar man studser Hovedskuddene og danner Formen af de Sidegrene, der udvikle sig paa disse. Er det ældre Buske man vil omdanne, tager man først faa meget af de ældre Grene bort, at der bliver tilstrækkelig Plads for de unge, som stufes til ⅓ af deres Længde.

Vil man tiltrække Exemplarer, der have en Stamme af 1—2 Aens Høide og en kugleformet Krone, affjærer man alle Skud paa en kraftig, vel rødsættet, ung Plante tæt over Jorden, hvorved der fremkommer enkelte kraftige Skud, af hvilke man vælger det stærkeste, binder det til en Stok og befrier det fra alle Side- og Rodskud. Naar det har naaet den Høide, hvori man vil have Stammen, lader man alle Side-skuddene, som komme frem i en Længde af 1 Fod over dette Sted, urorte; naar man nu om Vinteren studser Stammen over det øverste af disse Skud og ligeledes indforter dette og de øvrige — hvilket sidste dog helst maa foretages i Juli, altså ved en Sommerbeskjæring — danner der sig snart en lille Krone og man faa saaledes smaa Trær, der ere en Pryd for enhver Have og overordentlig frugtbare. Hertil kan man dog ikke benytte alle Sorter, men kun de stærkere vokende, især de røde og hvide spanske.

At benytte Ribsbuffe til Espalier ved Bagge, der vende imod Vest, Best eller Nord, er en ligeså sa firende som nyttig Anvendelse af dem; alle Sorter kunne benyttes dertil, og Frugterne vinde derved betydeligt i Godhed. Man ser i enkelte Haver hos os, hvor herligt Planterne kunne udvikle sig, og de afgive da et meget smukt Syn naar de lige fra Jorden og til Spidfen ere dækkede med deres smukke fristgrønne Løv og de talrige sirligt hængende Klasser af Frugt. Til Plantning benytter man unge kraftige Exemplarer, som man lader være aldeles uforstyrrede i det første Aar, studser dem stærkt ind i den paafølgende Vinter, hvorved der vil fremkomme en Mængde Skud, som man da bruger til Ledegrene for den vordende Espalleform, men man bør borttage alle Rodskud. Man kan give disse Espalier forskellige Former, enten danne dem til Palmetter eller Kandelabrer. Har man ikke Mure eller Plankeværker omkring sin Have, hvorved man kan anbringe Espalier-Buffe, kan man sætte dem fritstaaende, de saakaldte „Kontre-Espalier.“ Mængden og Skjønheden af Frugterne paa disse vil overraske Enhver.

En ganske eiedommelig Anvendelse af espalierede Ribsbuffe har jeg seet i enkelte Haver i Lydsland; Buffene vare anbragte ved ganske lavt Espalieværk af Staaltraad som Indfatning om store Blomstergupper; jeg fandt den ikke

stødende for Diet, men tør dog ikke indestaa for, at den vil falde i Alles Smag. Der var anbragt i Udplanten af Gruppen et 1 Fod høit Espalier, som bestod af Pæle, hvortil der var trukket en Staaltraad; herved var der sat en Busk paa hver 3te Fod; men disse lod man ikke beholde flere Skud end eet, som blev trukket horisontalt, langsmed Staaltraaden; alle Sideskuddene knibes paa 3 Dine. Disse smukke Guirlander tiltalte mig ret, thi de lodret nedhængende Klasser af skinnende røde Bær gave dem et meget sørligt Udseende.

At træffe Ribsbusse i Parapluiteform, det vil sige anbringe et Stativ af Jerntraad formet som Skelettet til en Regnshjærm og derved plante en Busk, hvis Skud træffes til det, forekommer mig mindre hensigtsmæssigt, og jeg har kun seet et Exempel derpaa, men det var saaledes, at det ikke kunde opfordre til Efterligning.

Stærkt vorende Sorter kunne formes til Pyramider, naar man vælger et stærkt Skud paa en Plante til Hovedstamme og benytter de Sideskud, som komme frem derpaa, til Dannelse af Pyramiden; men herved er dog vel at erindre, at de øverste Sideskud maa knibes over det tredie Blad og udtynnes, hvis de sidde for tæt sammen, for at styrke de nederste og befordre Væxten.

Endnu have vi at omtale Kjedel- eller Bægerformen, der er ret net og let at tilveiebringe; man vælger dertil en Plante, som ikke har uden eet stærkt Skud, studsers dette paa 3 Dine, hvorved det fremkalder 3 Sideskud, som næste Aar atter studsers paa 3 Dine; man faar saaledes 6 Grene til Grundlag, og disse heftes til Tondebaand, som ere fastgjorte til nedstakne Pæle. Sideskuddene paa disse, som skulle blive til korte Frugtgrene, knibes paa 3 Dine til den Tid, Værene have opnaaet omtrent Halvdelen af deres Størrelse; Lebegrenene, der tjene til at fortsætte Bægerformen studsers om Vinteren indtil deres halve Længde.

Naar Ribsbusse ere blesne noget gamle, maa de forynges, hvilket let lader sig gjøre, da de villige skyde overalt paa det gamle Træ.

Denne Plante er ikke saa graadig som Stikkelsbærbusken, men naar den har staaet et Par Aar paa sit Borested, behøver den dog Tilførsel af nyt Næringsstof, hvorfor man om Efteraaret bør forsyne Jorden omkring Buskene med et Lag Kompostgødning.

Hvad Formeringen af denne Busk angaar, da kan den ske paa fire Maader. Man kan sætte Stiklinger af den, hvortil man bør foretrække lige, ikke for stærke Skud, som skjæres paa omtrent $\frac{1}{2}$ Fods Længde, de overvintres indslaaede i Jord, og om Foraaret sættes de rækkes paa Bede, der helst maa ligge lidt i Skygge og bestaa af en porøs Jord. Stiklingerne sættes i Jorden til $\frac{1}{4}$ af deres Længde; er Jorden af en sværere Bonitet, da lidt mindre dybt. Maurer i Nordbydtsland sætter disse Stiklinger i September og dækker Bedene med Grannaale eller et tykt Lag af Granbar. Vil man aflægge en Busk, bør man foretage dette Arbejde enten

i Marts eller i August; i det første Tilfælde aflægges man Skud fra foregaaende Sommer, i det andet dem fra samme Aar; Aflæggeren maa ligge 1—2" dybt i Jorden og holdes fugtig ved Banding og ved at dække Jorden med et lille Lag kort forraadnet Møg. Lader man en saadan Aflægger ligge 12—13 Maaneber og bruger den Forsigtighed afverlende at lade nogle af Dine paa den utilbækkede af Jord, skyde disse i det næste Foraar, og man faar derved en Mængde Planter af en Gren.

At tage Rodskud af ældre Buske og udføle dem er en saa vel bekendt Formeringsmaade, at jeg blot behøver at nævne den her.

Man har ogsaa forsøgt at forædle Ribsbusse og det med heldigt Resultat, men det forekommer mig at denne Maade har lidet Værd i praktisk Henseende. Man har meget tidlig om Foraaret populeret Stammer og Kviste af samme Lykkelse saa nær Rodhalsen som mulig, indslaaet dem paa et frostsrit Sted og udplantet dem i April, hvorefter man i den første Tid har holdt dem jævnt fugtige og beskyttede mod stærk Væst.

Hvad Formering af Ribsbusse ved Udsæt af Trø angaar, skal jeg blot indskrænke mig til at meddele den Erfaring, Maurer har gjort, at man endog ved Udsæt i det Store kun sjelden vinder nye gode Varieteter. Trøet behandles paa samme Maade som det af Stikkelsbær.

Af de Beskædigelser, for hvilke denne Busk er udsat, er Foraarsnattesfrost i Blomstringstiden er af de værste, et Uheld, vi dog ikke kunne forebygge ved Dyrkning af den i det Store. Spurveene maa man søge at skrænke bort fra Buskene.

Undertiden blive Buskene pludselig gule og kaste Bladene, hvortil Aarsagen som oftest ligger i altfor stor Torhed og Magerhed i Undergrunden; Banding, især med flydende Gødning i Juni til Juli, og dyb Bearbejdning af Jorden omkring Busken ere de bedste Midler til at forebygge dette. Ved alle Arter af Ribs møder det oftere at funde kraftige Planter pludselig dybt midt om Sommeren; Aarsagerne dertil kunne være altfor stor Kulde, Fugtighed eller Magerhed i Jorden eller pludselig Forandring i Veir, som foranlediger Mangel paa Uddunstning og derved et Overmaal af Saft. Ganske at forebygge dette Uheld er umuligt, men det vil dog indtræde sjældnere og i mindre Omfang, naar vi behandle Jord og Planter omhyggeligt samt forynges og omplante de sidste.

(Danst Havetidende.)

Marsagen til at Overhuden paa forskellige Plantedele, især Frugter, revner.

Tag et Stykke Pergament, bind det over Nabningen paa en stærk Glas-Cylinder eller Per-truffe, og gjør en saadan Indretning derved, at

man kan fylde den med Vand. Pumpes nu Vandet langsomt ind, vil man se, at Pergamentet lidt efter lidt udvider sig, for at give Plads for Vandet; men pumpes det samme Kvantum Vand ind paa en Gang, da vil Pergamentet briste. Sætte vi nu istedetfor Pumpen den naturlige Indsugning, Huden af en Plante istedetfor Pergamentet og Plantefast istedetfor Vand, da have vi Fænomenet tilstrækkeligt forklaret.

Huden af en Plante, hvad enten det er af et Blad eller en Frugt eller hvilken som helst anden Del af den, bestaar af en fin Hinde, som kan udvides meget stærkt og har Evne til at uddunste. Rødderne indsuge Vandet fra Dybden, altsaa langsomt; naar dette Vand kommer ind i Planterne, bliver det til Saft og stiger op til det naar Huden, hvor det dels forandres og holdes tilbage, men hvor dog ogsaa meget af det meddeles Luften ved Uddunstning. Med hvilken Kraft Safftigningen finder Sted, vil være bekendt for Enhver, der har seet en Vinstok bløde. Dverfjærer man om Foraaret Hovedranken paa en Vinstok, og binder en Blære om Saaret paa den nederste Del af Ranken, vil man snart se, at den begynder at svulme op, og efter faa Dages Forløb vil den briste med et Knald som af en Pistol. Et, denne Safftigning bevirker, er Dannelsen af den kjødfulde Del af Frugter og Blade, der, som vi vide, gaar for sig med stor Langsomhed. Huden udvider sig stadigt for at gjøre Plads for denne Bestanddel, efter som den samler sig, og under sædvanlige Forhold uden at slaa en eneste Revne.

Men bliver Huden bestadiget, hvilket jo er Tilfældet, naar der sætter sig en eller anden Svamp paa den, er den ude af Stand til at udvide sig og brister, hvad der dog ikke er tilstrækkeligt til at forklare alle de Tilfælde, i hvilke dette Uheld møder. Veirligets Beskaffenhed er meget ofte Aarsagen dertil, især naar der efter længere Tids stærk Tørke og Hede pludseligt indfinder sig stærke Regnsfald. Huden er ved den lange Tørke bleven mindre elastisk, Rødderne opsuge en uforholdsmæssig stor Mængde Vædske af den ved Regnet fugtiggjorte Jord, Huden kan ikke udvide sig med samme Hurtighed som Saffmassen i Planten stiger, og derfor maa den revne. Heri ligger Grunden til, at Ferskener, Aprikoser og andre kjødfulde Frugter i mange Aar revne.

Ved Raalen er Forholdet noget forskjelligt, thi hos den er det ikke Huden men Hovedet eller Hjertet, som brister; dette bestaar, som bekendt, af Blade, der ligge over hverandre og danne en fast Masse, hvoraf den ypperste Del udvider sig, efter som den indvendige tiltager i Omfang; saalænge begge udvide sig lige stærkt, gaar alt sin naturlige Gang, men falder der nu pludselig stærk Regn paa den noget ophevede Jord, bevirkes der derved en stærk Udvidelse af de indre Blade; de være langt stærkere end de udvendige ældre, skyde frem over disse og Hovedet sprækker.

Det vil af den her givne Forklaring af

dette Fænomen være indlysende, at vi ikke for maa at forebygge denne Mislighed uden ved Planter, der være i en Jord, som vi aldeles kunne have under Kontrol, altsaa Planter i Potter eller paa Rabatter, og ligeledes hvor taabeligt det er at lægge Skylden derfor paa Gartneren, der passer Træerne, eller Handelsgartneren, der har solgt Raalfroet.

(Danst Havetibende.)

Litteratur.

Paa Boghandler Stensballes Forlag er udkommen i særskilt Aftryk fra Bdstikken for 1860 et lille Skrift af Konservator Schübeler betitlet „Nødhjælp for Brod i korntrange Aar.“ Denne Veiledning maa iaar være velkommen i store Strog af vort Land, hvor Kornavlingen har slaaet Feil paa Grund af den forsinkede Vaaraan og det regnsfulde Veir, og maatte ligesaa meget ved de sidste Dages sterke Kulde, hvorved vistnok mange Tusinde Tønder Korn er bortfrosset.

Ligeledes er udkommen i særskilt Aftryk fra Bdstikken for 1860 „Om Surhv og Brunhv“ eller „den bedste Nytning af Græs, Blade og Blætter i vaade Aaringer“ efter den svenske Professor Müller.

Begge disse Skrifter er ledsaget af oplysende Tegninger; Fremstillingen er klar og letfattelig og Prisen billig. De faaes i Hr. Stensballes Boghandling for 6 $\frac{1}{2}$ Stykket, og gives der, naar 50 Exemplarer tages paa engang, 25 Procent Rabat mod Kontant.

Salg af Kvæg i England.

(„Agricultur Gazette“). Den 5te Juli dette Aar solgtes en Del af Mr. Voldens Besætning af Korthornskvæg, af Waterloo=Stammen, i Dvervær af en talrig Forsamling, paa Springfield Hall ved Landcaster. 14 Kjør og Kvier solgtes for*) 1340 £ eller næsten 97 £ pr. Stk. Ni Kviekalve og Aarskvier kostede 605 £ 14 s. eller 67 £ hver. Som de høieste Priser nævnes:

- 1 Tyr: Prince Imperial, der solgtes for 168 £.
- 1 Halvaars=Tyr til 136 £ 10 s.
- 1 Aarsstyr: Cannon, 85 £ 5 s.
- 4 Tyrekalve til 289 $\frac{1}{2}$ £ eller pr. Stk. 72 £ 9 s.
- 1 Ko: Waterloo den 20de, 173 £ 5 s.
- 1 — — — — — den 21de, 141 £ 15 s.
- 1 Aarskvie Waterloo den 24de, 131 £ 5 s.
- 1 en Maaned gammel Kvie: Waterloo den 31te, 52 £ 10 s.

*) Et £ = 4 $\frac{1}{2}$ Spd. norsk.

Ved Auktionen, der kun varede 1½ Time, folgtes ialt 29 Dyr, hvorved Volsten skilte sig ved hele sin Besætning af denne Stamme for idelukkende at bevare de 2 andre, Duschess og Oxford-Stammerne, der tilligemed ovennævnte ere de eneste, som nedstammer aldeles ublandede fra Bates's berømte Stamme. Af disse er Waterloo-Stammen den talrigste og mindst kostbare. De la Tréhonnais bemærker i „Journal d'agric. prat.“, at Volsten og Kaptein Gunter finde villige Kælere af deres Tyre til 200 £ for et Aar, eller Kjøbere til 1000 Guineer Stykket. En enkelt Bedækning betales med 20 £.

Indlandet.

Christiania. Ved kgl. Resolution af 27de f. M. er bestemt, at Approbation meddeles paa et Laan af 10,000 Spd. til Distriktsfængsler og at dette Laan, mod 28 Aars Afbetaling, bevilges af Statskassens Midler.

— Hs. Maj. Kongen har bemyndiget Finants-Departementet til at foranstalte præget i Guld det fornødne Antal Medaljer, som Mindetegn i Anledning af Kroningen.

— Den 4de August havde Kronings-Deputationen i Trondhjem Audientse hos Hs. Maj. Kongen, hvorved Formanden, Præst Hærbig, holdt følgende Tale:

„Naadigste Konge!

Den Høitidsdag vil nu oprinde, da Deres Majestæt skal modtage Kirkens Indvielse til Kongedømmet over Norge.

For Norges Storting, der i Folkets Navn henvende sig til Norges Konge, maatte det være en Trang at frembære dets Lykonfning til den høitidelige Handling og udtale de Følelser, den fremkalder. Derfor har det nys forsamlede Storting paalagt os paa dets Vegne at udføre dette Hverv og det er som dets Udsendte vi have den Ære at fremskille os for Deres Majestæt.

Da Deres Majestæts hoi Stamfader var opstegen paa Norges Throne, saa det gjenfødte Norge efter Aarhundreders Forløb atter sin Konge modtage Kirkens Indvielse til sit Kald. Han havde vist Agtelse for Folkets Frihed og bragt Freden til den skandinaviske Halvø, idet han stiftede Foreningen mellem dens tvende Folk. I ham saa derfor Norge Fortsettelsen om en Kongeæt, under hvis Styrelse Folkets Frihed og Selvstændighed vil blive bevaret og det Liv, der var vaagnet, de Kræfter, der vare løste, vilde udvilde sig til Hæder og Velsignelse for Konge som for Folk.

Over firti Aar ere henrindne siden hin Dag og naar vi nu stue ud over Fædrelandet og se Frugterne af Kongens og Folkets Bestræbelser, talke vi den algode Gud, der styrer Folkets Skæbne, og velsigne de Kongers Munde, der agtede Folkets Frihed og arbejdede for dets Vel. Med Haab og med Glæde ser det norske Folk, at Norges Krone, baaren af Sverrer og Hakoner, bliver i det gamle Misdaros, i hint ærværdige Tempel paasat Deres Ma-

jestæts Jæse. Deres Majestæt er en Vælling af den Kongestamme, til hvilken Norge knyttede sin Fremtid. De er en Søn af den adle, høisindede Kong Oskar. Selv har Deres Majestæt vundet Folkets Kjærlighed og Hengivenhed. Deres Majestæt har givet det Forvisning om, at De ogsaa agter Folkets Frihed og vil dets Vel. Derfor ser det ud i Fremtiden med den Fortrosthing, at under Deres Majestæts Styrelse vil det fremdeles bygges paa den Grundvold, som er lagt, fremdeles vicles for Norges Hæder og Held.

Naadigste Konge! Kirkens Indvielse paa minde Konge og Folk om, at uden Herren bygger Huset, arbejde Bygningsmandene forgæves. Til ham, den algode Gud, opsender Norge sine Bønner om, at han vil forlene Deres Majestæt Visdom og Kraft til at opfylde Deres hoi Kald, at Deres Majestæts Regjering maa blive lang og lykkelig til Velsignelse for vort elskede Fædreland.

Naadigste Dronning!

Som Stortingets Deputerede frembære vi dets Tal for at Deres Majestæt imødetom Folkets Ønske, at Kirken maatte lægge sin Velsignelse til Deres Majestæts ophoiede Stilling som Norges Dronning!

Vi mindes den Tid, da Deres Majestæt ved vor Konges Side boede blandt os. Deres Majestæts Venlighed og Hjertensgodhed, Deres bransfrie Færd vandt vor Kjærlighed og Hengivenhed.

I Deres Majestæt have vi med Glæde hilset Dramens adle Datter og med den Ærbødighed, hvormed vi have været vante til at se op til Landets Dronning som Monstret paa Husfruens trofaste Kjærlighed, se vi op til Deres Majestæt.

Den Dag, da Folket første Gang efter Aarhundreders Forløb saa sin Dronning kronet, er nu kommen. Kjør har denne Aarets Dag været os som D. Majestæts Fødselsdag, dobbelt kjør vil den blive os som den Dag, da Deres hoi Gemal, Norges Konge, modtog Kirkens Indvielse til sit Kald og Kirkens Velsignelse lystes over D. M. som Norges Dronning. Det er vort Haab, at hver Gang denne Dag oprinder for D. M., maatte det ske i mange Aar, maatte den altid finde Dem glad og lykkelig, vil ogsaa D. M. erindre, den Høitidsstund, da Folket i Herrens Tempel opsendte sine Bønner for sin kronede Dronning og sole Dem forvisset om, at det altid nedbeder Herrens Velsignelse over D. M. og den kongelige Prinsesse.

Herpaa behagede Hs. Maj. at svare saaledes:

„Mine Herre!

Vi modtage med Glæde den Lykonfning, I som Stortingets Udsendte og i dets Navn have frembaaret til os i Anledning af den Høitidelighed, der samler os i Norges gamle Kongestad, og jeg bringer eder min egen og min Gemalindes varme Tal for de Følelser af Hengivenhed og Trofald, som I have udtalt for Os, og paa hvis Oprigtighed Vi have modtaget saa mange dyrebare Beviser af det norske Folk.

Vi opfyldte en for vore Hjerter kjør Pligt, idet Vi besegle vor Thronbestigelse med den heilige Handling, som skal faste Kirkens Indvielse til den Paagt, der forener os med Norges Folk.

Med det manende Exempel, der fremgaar af Fortidens Minder, gaar jeg rolig min Fremtid imøde, fortroende mig til Guds Bistand og til mine Folks trofaste Medvirkning under Opfyldelsen af mit Kalb.

I drøle medrette ved Erindringen om hin Dag, da for over firti Aar siden det gjenfødte Norge med forhaabningsfuld Stoltthed saa sin Kongekrone fæstet paa min store Gættfaders Hoved, og med Eder desler ogsaa Jeg Glæden over Frugterne af den velsignelsesrige Virksomhed, som tvende ædle og af sine Folk elskede Konger har viet til Norges Hæder og Lykke, til Bevarelsen af dets Frihed og Selvstændighed og til Befæstelsen af den Forening mellem tvende fræie Folk, som min høie Farsfader stiftede, og i hvilken hans klare Blik saa Betryggelsen for den nordiske Halvøes Fremtid.

I en fortsat Udvikling af alle de Kræfter, som hvile i Landets Skjød, skulle ogsaa vi søge vor fælles Værelse og Tilfredsstillelse, og den Forening, som var min Stamsfaders store Værk, skal gjennem Tidernes Løb være et Vidne om Byrd for Verden om, at tvende Brodersfolks engang givne Haandslag i Norden er fast og urokkeligt som dets Fjelde.

Jeg nedbeder Guds Velsignelse over Norges Land og over vor Gjerning, og forstkrer Eder, mine Herrer, om Min og Min Gemalindes kongelige Indest og Bevaagenhed."

— Hoved-Jernbanen er fra Mandag den 10de d. M. atter aabnet for Befordring af saavel Gods som Passagerer.

— I Morgenbladet for 2den d. M. skrives fra Frederikshald d. 30te Aug. Igaar Eftermiddag Kl. 4½ gled „Bidar“ i det deiligste Solskinsveir ind til Frederikshalds Brygge, hvor en talrig Menneskemasse ventede de kongelige Personers Komme. Fregatten Josephine og Korvetten Ellida havde bemandedet Mærene og salutterede, nu dundrede det løst fra Fæstningen, Damerne vistede med sine Sommerklæder, Mændene skreg Hurra. Fra Bryggen op til Fru Wiels Gaard kjorte derpaa de kongelige gjennem en Gæle af norske Soldater. En Mængde Rejsende ere ankomne hertil, vistnok fornemmelig fra Sverige; her ligger et Par svenske Dampskibe, som hentyder derpaa (men som kanke ogsaa har overført svenske Tropper), og Glommen havde bragt Folk fra andre Kanter. I Gaderne vrimler det af svenske Uniformer; thi som Uviserne for have berettet, er her ei alene en hel Bataillon af Bohuslæns Regimente, men desforuden Officerer fra en hel Del af de øvrige Regimente, fornemmelig Regimentschefer, hvis Narværelse Kongen specielt havde ønsket; man siger, at her skal være alle Regimentschefer, paa Helsinges nær, der havde en lang Reise nordfra.

Kl. 5¾ kjorte Dronningen afsted til Fæstningen, og Kl. 6 Kongen og Prindsene med de norske og svenske Adjutanter. Han steg af Vognen ved Kommandantens Gaard, og efter en lille Stands gik H. Majestæt og Prindsene til det Sted, hvor det af den svenske Armee for dens Ideal reiste Monument staa; paa denne Vej vare de norske Tropper opstillede, Artilleriet, Kavalleriet og Infanteriet. Rundt omkring Støtten var opstillet den ovenfor

nævnte Bataillon af Bohuslæns Regimente; de svenske Officerer samt de Norske, der som Rejsende ikke havde nogen bestemt Forretning, havde samlet sig paa begge Sider af Monumentet, foran hvilket stod opstillet en svensk Lieutenant med en Fane fra Carl den XII's Tid. En Tribune var reist for Dronningen og Prindsesøerne, og der havde ogsaa en hel Del af Byens Damer Plads. Efterat Kongen havde inspiceret og hilst paa Tropperne, steg han frem og oplæste sin Tale. Kongen oplæste den med hoi og kraftig Stemme, saa den sikkerlig kunde høres af Alle paa Pladsen. En Sangforening af Garnisonens Soldater afgang derpaa, efterat Afsløringen var foregaaet og efterat de behørigte Salutter vare givne, meget smukt nogle Vers af „Kung Carl den unge hjelte,“ hvorpaa en anden Sang, som jeg sender Dem, blev afsunget. Samtlige Tropper, saavel den svenske Bataillon, som de norske, hvilke alle stod under General Michels Kommando, defilerede nu forbi Kongen, først den svenske Bataillon, saa frederikstenskorpset, edsbergiske Eskadron og Artilleriet.

Støtten forekommer mig udmærket smukt; den er af støbt af Jern og i en gothisk Stil; den staaer paa en Basis af huggen Granit, 3 Trappetrin føre op til den; paa den Side, som vender mod Fæstningen, staaer „Carl den XII + den 30te November 1718.“

Som bekjendt har der for været et Par Støtter af Carl den Tolvte; den første reist i 1723, hvorefter Illustreret Nyhedsblad for 1859 indeholder en Tegning og Beskrivelse, med noget pralende Indskrifter. Støtten, der især var beregnet paa „Frederik den Fjerdes Forherligelse,“ men dog var reist af Frederikshalds Borgere og paa deres Bekostning, blev allerede borttaget af Christian den Sjette i 1731, formodentlig for at vise et forsonligt Sinde-
delag mod Svenskerne, og istedetfor denne reistes først 1788 paa anden Plads end Støtten et simpelt Trækors, der var fæstet til en Graasten ved en Jerntop, og som havde følgende forgyldte Indskription: „Carl den Tolvte den 11te December 1718.“

I 1814 blev dette Kors afstøbt af en Marskotte, der igjen reistes paa et andet Sted end Koret, og af hvilken Støtte der til Slutning kun fandtes en liden Splint, da de mange Besøgende, især Svenske, havde for Skik at afhugge Stykker af Stenen som Relikvier. Denne Støtte siges af Nogle at være reist af svenske Officerer, af Andre af en norsk Officer. Da der paa Grund af Støttens næsten totale Forsvinden vakte Spørgsmaal blandt norske Officerer om at skaffe en ny, forlangte den svenske Armee at overtage Værket. Den nu reiste Støtte staaer efter al Rimelighed netop paa det Sted, hvor Kongen faldt. Paa et Kart, tegnet i gammel Maner over Frederikstens Belæring, der skal være fundet i Fæstningens Arkiv, hvilket Kart bærer tydelig Paa-skrift om at være fra December 1718, findes Approcherne mod Fæstningen anlagte med detailleret Noiagtighed, og paa dette er med et Kors betegnet Stødet, hvor Kongen faldt; der staaer paa Kartet, at han faldt paa dette Sted ved en Karvedætsche fra Fæstningen. Angivelsen af Stødet skal

ogsaa stemme overens med andre svenske Karter fra en noget senere Tid.

Man begav sig, efterat Afføringsakten var tilende, tilbage til Kommandantens Gaard, hvor lidt efter lidt alle Officiererne samlede sig; man drak The og Punsch i Haven; hvorefter der ovenpaa blev serveret en splendid Souper, ved hvilken mange Skaaler bleve udbragte. Dronningen og Prindsessen vare nærværende den hele Tid. Da D. D. M. vendte tilbage til Byen Kl. 10, var Storkirken illumineret med Begfrandsse, og hele den søndre Del af Byen pragtfuldt illumineret.

Tirsdag Aften var der af Garnisonens Officierer foranstaltet en Tilstelning for de reisende Officierer, de svenske og norske, hvor Stemningen, efter hvad der almindelig berettes, var særdeles god; ved denne Fest var begge Armeers Krigsministre, Bloch og Bjørnstjerne tilstede.

De vil se, at Festen for at fejre Grindingen om Carl den Tolvte ikke er bleven en simpel Mindefest for Erobreren eller Krigeren, men at den ved alle Anordninger, ved H. S. Majestæt Kongens Tale, ved den heldig anvendte Tanke om Birkeliggjorelsen af Carl den Tolvtes Drom, men paa den Maade, at begge Folk ere blevene Brødre! — De vil se, siger jeg, at denne Fest derved er bleven en Fest af unionel Betydning, og at det er Meningen, at den reiste Støtte skal blive et Fredens Symbol mellem begge Nationer og begge Armeer!

Ved Monument-Affløringen, den 20de August 1860.

Se, opladt stander Sagas Hal,
der svenske Mænd fremmede:
I Solglands ligger Narvas Val,
Pultavas Mure gløde,
;: og Straaler gaa trint Jordens Rand
af Svears Tro mod Drot og Land!
Ja opladt stander Sagas Hal,
der svenske Mænd fremmede. ;:

For Tolvte Carl paa Mindets Grund
nu Bauta monne stande.
Dens Fortid eier Svea kun,
dens Fremtid Broderlande.
;: Fra Slægt til Slægt den vidne skal
at Broderhad kun bringe Falb.
Alt fælles Held paa Mindets Grund
den Bauta herlig stande! ;:

Men Norges Son vil mindes Ord,
hvormed os Stunden maner:
"Op Norges Mænd, følg Kongens Spor
paa Erens høie Baner."
;: Og Broderfolk forente, fri,
med Jubeltang skal stemme i
for Drot, for Svea og for Nor:
"Gud signe deres Baner!" ;:

Fra Hamar meddeles under 6te d. M., at Bestyrelsen for Dplandenes Landbrugsforening har bestemt sig til ved det forestaaende Dyrskue at uddele de fleste Præmier i Sølv istedetfor i Penge.

Udlandet.

England. Vi berettede i f. No., at General Lamorcieres havde givet Paven Soldater Ordre til

at plyndre de Stæder, der erklære sig for Garibaldi. Herover er det engelske Blad „Morningpost“ yderlig opbragt og erklærer hans Befaling for en Fornærmelse mod Civilisationen og en blodig Skamplet paa Kirken, til hvis Kjæmper „Reisvenden Lamorcieres og hans Condottierer“ have oplasket sig. Den pavelige Nuntius i Wien skal dog have erklæret det Hæle om Lamorcieres Ordre for en ondsfabsfuld Dpdigelse.

— „Morning Chronicle“ for 7de d. M. siger, at Garibaldi's Seir i Neapel vil blive efterfulgt af Oprør i Dalmatien, Kroatien og Bosnien. „Daily News“ meddeler, at engelske Frivillige ville afgaa til Garibaldi.

Italien. Kong Victor Emanuel har ifølge Efterretning fra Turin af 11te d. M. modtaget en Deputation fra Kirkestaten og givet sine Tropper Befaling til at rykke ind i Marken og Umbrien. Hans Proklamation til Soldaterne i denne Anledning er saalydende: Soldater! I drage afsted for at genoprette den borgerlige Orden i trostesløse Stæder. Jeg vil overhovedet agte Kirkes Sæde, garantere dens Uafhængighed og Sikkerhed, genoprette Orden og Moralitet og befrie Europa fra Revolutionens og Krigens Farer. Ifølge Efterretning fra Bologna af 12te Sept. er allerede den sardiniske General Chialdini rykket ind der; Præsaro er taget; 1200 Leietropper ere fangne; Urbino er besat; den sardiniske General Fanti rykker mod Tiberdalen. Frankmandene sende Forstærkninger til Kirkestaten.

Garibaldi er den 7de om Aftenen draget ind i Neapel. Den derværende Revolutionskomite blev derefter opløst; Romano udnævntes til Indrengsminister, Cosenz til Krigsminister og Pisanelli til Justitsminister. Garibaldi overdrog Flaaden og Arsenalet til den sardiniske Admiral. Man ventede, at de neapolitaniske Forter vilde overgive sig strax efter. Den neapolitaniske Marine havde ved Kongens Afreise til Gaeta vægret sig ved at følge ham. Den neapolitaniske Division Ohio gik over til Garibaldi. Ligeledes gik Brigaden Caldaneli over til ham. Garibaldi har ifølge Efterretning fra Neapel af 9de d. M. proklameret Victor Emanuel som Arvekongen af Italien. Gaeta er provianteret paa 4 Maaneder for 18000 Mand.

Kongen af Neapel skal have modtaget den spanske Regjerings Tilbud om et Asyl i Spanien. Ogsaa den neapolitaniske General Bosco, der er den Gnefle, som har vist nogen Kraft og Trofasthed, forlod Kongen ved at søge om Afsted for Garibaldi drog ind i Neapel.

I Calabrien har Guvernøren proklameret de sardiniske Statuter og Love, ladet alle Embedsmændene blive paa deres Poster og atter aabnet Retspleien i Victor Emanuels Navn.

En Gaard i Brogaden er tilsalgs paa særdeles gode Konditioner ved

Ex. jur. Holtermann.

Drainsrør,

bedste skotske, fra 1½" til 6" Diameter og af 15" Længde sælges hos

F. Berven,
Kirkegaden No. 1.

Ægte Peru-Guano

i Sække paa omkring 160 Pund til 3 Spd. 16 ß for 100 Pund sælges af

Joh. P. Olsen,
Skippergaden No. 4.

Christiania Kornpriser.

Udenlandsst

Svede, 4½ a 5 Spd.
Rug, 4 Spd. 72 ß.
Byg, 21 ½ a 22 ½.
Havre 2 Spd. 60 ß.

Udenlandsst

Rug østersøst 4 Spd.
Rug dansk 4 Spd. a 4 Spd. 24 ß.
Byg 2rødt 4 Spd. 72 ß.
Gær 4½ a 6 Spd.
Svede 8 Spd. a Spd. 36 ß.

Christiania Fiskepriser.

Sild, Skovmd. 6 Spd. pr. Ld.
Sild, for Mid. 5 a 5½ Spd. pr. Ld.
Sild, smaa do. 4½ a 5 Spd. pr. Ld.
Sild, for Christ. 19 a 20 ½ pr. Ld.
Sild, smaa do. 14 a 15 ½ pr. Ld.
Storfet 1 Spd. pr. Bog.
Middelfet 3 ½ 12 ß pr. Bog.
Smaaet 3 ½ pr. Bog.
Røstfisk 8 ½ pr. Bog.

Følgeblad til Skilling-Magazinet.

Meteorologiske Sagttagelser

paa Christiania Observatorium.

1860. Juni.	Barometerstand i franke Lin. ved 0°.			Temperatur i Skyggen. R.			Veirbemærkning.
	Nl. 7 F.	Nl. 2 C.	Nl. 10 C.	Nl. 7 F.	Nl. 2 C.	Nl. 10 C.	
1	333" 3	333" 2	333" 5	+ 9°4	+ 12°7	+ 10°8	Regn Form. NNO.
2	33 0	32 3	34 4	14 0	18 3	10 7	Vandst. SO.
3	35 0	34 6	34 6	11 9	16 4	11 0	do. NO-SO.
4	34 8	34 3	34 4	12 6	15 8	10 8	do. Lidt Regn. N-SO.
5	35 1	36 0	36 8	10 7	10 9	7 9	Tykt. do. ONO.
6	37 0	37 2	37 0	7 2	10 6	8 4	do. do. N-SO.
7	36 9	36 7	36 3	10 6	10 7	8 8	Vandst. Lidt do. NNO-SSO.
8	35 7	34 6	33 6	10 8	12 7	9 2	do. do. Eydtlig.
9	32 8	32 1	31 8	9 9	12 8	7 7	Lidt Skyt. SSO.
10	31 8	31 1	30 4	8 9	13 5	9 5	Vandst. SO-NO.
11	29 3	29 4	31 1	8 9	10 9	8 3	Regn. NO-NW.
12	33 0	33 7	34 9	9 3	15 3	8 5	Temn. klart. SSO.
13	35 0	33 7	34 5	8 8	11 2	9 2	Regn. NO-SO.
14	34 7	34 7	34 2	9 6	9 9	10 4	do. NNO.
15	33 5	32 5	33 2	13 1	20 5	13 7	Tordenbyger Est. NO-SSO.
16	33 4	33 0	34 5	13 9	16 8	11 8	Stærk Regn Est. ONO-W-SO.
17	34 8	34 4	34 4	15 1	20 7	15 9	St. Torden. Nat. Eiben godt. N-SO.
18	34 6	33 5	33 4	15 9	14 7	12 5	Hagel- og Tordenbyge Est. NO.
19	33 5	34 6	34 3	12 8	12 6	11 0	do. do. ONO-SSO-SW.
20	31 5	32 8	33 5	9 1	9 9	8 3	do. do. SSO.
21	34 7	34 1	33 8	9 9	14 4	10 5	Vandst. Lidt Regn. SSO.
22	33 7	34 7	34 0	11 2	14 0	9 9	do. do. SSO.
23	34 8	35 2	35 7	10 6	14 8	9 7	Nl. Form. Stærk N. Vst. SSO.
24	35 6	36 2	37 0	11 4	15 9	10 7	Fordtømme tykt. SSO.
25	37 0	36 6	34 8	10 4	14 6	11 5	N. Nat. Stærk N. Vst. SSO-SW.
26	31 8	31 5	31 3	11 4	11 4	11 8	Stærk N. Morgen. SSO-SW.
27	32 0	31 8	32 0	11 9	15 7	11 8	Vandst. SSW.
28	31 3	29 9	29 0	10 5	12 0	10 3	Stærk N. Middag. S.
29	30 1	31 2	32 2	9 8	12 7	10 5	Stærk Regn. WSW.
30	33 0	33 7	34 2	11 0	14 5	11 9	Lidt Regn. NW-SSO.

Regnhøide = 70,21 Lin.

Christiania.

Trykt og forlagt af W. E. Fabritius.